

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 432/2018-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou Weis & Partners s. r. o., Ivanská cesta 30/B, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Peter Weis, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 12/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 12/2013 porušené boli.

2. Okresnému súdu Humenné prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 12/2013 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Humenné povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. [REDAKOVANÉ] priznáva trovy konania v sume 598,26 € (slovom päťstodevät'desiatosem eur a dvadsaťšesť centov), ktoré je Okresný súd Humenné povinný uhradiť na účet advokátskej kancelárie Weis & Partners s. r. o., Ivanská cesta 30/B, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. septembra 2018 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 12/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí 5. decembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka predbežne prerokoval ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľa a uznesením č. k. I. ÚS 432/2018-13

z 5. decembra 2018 ju prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“).

3. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Milanovi Ľalíkovi, ktorému funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 bola vec náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 bola prerokovaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplynulo, že sťažovateľ inicioval 27. decembra 2012 pred okresným súdom konanie o zaplatenie sumy 6 500 € s príslušenstvom vedené pod sp. zn. 15 C 12/2013. Podľa jeho tvrdenia v napadnutom konaní „*dochádza opakovane k prieťahom... jedná sa o jednoduchú vec, pričom však od podania žaloby uplynulo už takmer šesť (6) rokov*“.

4.1 Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že 19. januára 2016 podal predsedovi súdu sťažnosť, v ktorej namietal okrem iného aj pochybenia okresného súdu pri nariaďovaní a odročovaní pojednávaní a jeho chybný a zdĺhavý postup pri ustanovovaní znalca. Predsedníčka okresného súdu vo svojej odpovedi z 25. februára 2016 neuznala sťažnosť za dôvodnú, a preto sťažovateľ podal predsedníčke Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) žiadosť o prešetrenie vybavenia jeho sťažnosti. Predsedníčka krajského súdu v odpovedi z 25. apríla 2016 uviedla, že sťažnosť považuje čiastočne za dôvodnú vo vzťahu k namietaným prieťahom v súvislosti s ustanovovaním znalca a postup súdu počas zadováženia znaleckého posudku vyhodnotila ako neefektívny a v rozpore so zásadami hospodárnosti konania.

4.2 Sťažovateľ pred ústavným súdom poukázal ďalej na to, že následne sa začalo v jeho veci konať, ale opätovne došlo k ďalším priet'ahom, a preto podal 11. júla 2018 predsedníčke okresného súdu (v poradí druhú, pozn.) sťažnosť. Aj napriek tomu, že predsedníčka okresného súdu v odpovedi z 9. augusta 2018 vyhodnotila jeho sťažnosť ako čiastočne opodstatnenú, vec nebola do podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnutá a nie je nariadený ani termín pojednávania.

4.3 Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, aby prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

5. Okresný súd na výzvu ústavného súdu z 30. januára 2019 odpovedal prípisom sp. zn. Spr 4002/19 z 28. februára 2019, v ktorom ústavnému súdu predložil chronológiu úkonov okresného súdu v napadnutom konaní a vyjadril sa k prijatej ústavnej sťažnosti.

5.1 Predsedníčka okresného súdu uviedla, že *„nejde o právne zložitú vec...“*, ale *„kvôli rozpornému tvrdeniu strán sporu a potrebe znaleckého dokazovania z odboru písmostnalectva, sa vec stala skutkovo zložitou“*. K predĺženiu napadnutého konania došlo podľa tvrdenia predsedníčky okresného súdu v dôsledku toho, že žalovaný neposkytol znalcovi potrebnú súčinnosť, keď *„sa včas nedostavil k znalcovi a nepodrobil sa úkonom potrebným pre vypracovanie znaleckého posudku... lebo sa nachádzal v zahraničí“*.

5.2 Okresný súd vo svojom vyjadrení zdôraznil, že *„tri pojednávania boli odročené z dôvodu ospravedlnenia na strane žalovaného, jedno z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu žalobcu a jedno z dôvodu ospravedlnenia znalca“*.

5.3 Okresný súd poukázal aj na tú skutočnosť, že *„pre potrebu vypracovania znaleckého posudku z odboru písmostnalectva, pričom je všeobecne známou skutočnosťou, že znalcov vykonávajúcich tento odbor znaleckej činnosti je v rámci SR nedostatok“*.

a posudky sú vypracovávané v dlhšej lehote... súd dvakrát zmenil uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania... v záujme zabezpečenia rýchlosti konania“.

5.4 V závere svojho vyjadrenia okresný súd vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci s poukazom na § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z.

6. Dňa 24. októbra 2019 ústavný súd zaslal vyjadrenie okresného súdu sp. zn. Spr 4002/19 z 28. februára 2019 sťažovateľovi a požiadal ho o zaujatie stanoviska k predmetnému vyjadreniu.

6.1 Dňa 11. novembra 2019 sťažovateľ doručil ústavnému súdu elektronické podanie, v ktorom zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu a vyjadril presvedčenie, že ide o účelové tvrdenia súdu *„s cieľom dosiahnuť pre sťažovateľa nepriaznivý výsledok konania o ústavnej sťažnosti“*. Sťažovateľ zdôraznil, že z prehľadu úkonov, ktorý predložil okresný súd, vyplýva, že *„sú v ňom zahrnuté aj úkony strán sporu, znalcov a iných osôb. Ak by sme odstránili takéto úkony, je zrejmé, že Okresný súd Humenné bol vo viacerých obdobiach pasívny, nečinný. Tak tomu bolo napr. v obdobiach 11.6.2013-13.1.2014, 16.6.2016-13.10.2016, 29.11.2016-7.2.2018, 19.7.2018-15.1.2019.“*

6.2 Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd najprv ustanovil za znalca osobu nezapísanú v zozname znalcov pre príslušný odbor, pričom samotný proces ustanovovania znalca trval takmer jeden rok, čo napokon uznala aj predsedníčka súdu v odpovedi na jeho sťažnosť.

6.3 Sťažovateľ upriamil pozornosť aj na tú skutočnosť, že *„súd v rozpore so zákonom zabezpečoval dôkaz, ktorý nakoniec ani zákonom predpísaným spôsobom nevykonal, odhliadnuc od toho, že zabezpečenie, a ani vykonanie takéhoto dôkazu žiadna zo strán nenavrhol“*.

6.4 Elektronickým podaním doručeným ústavnému súdu ešte 7. februára 2019 sťažovateľ oznámil, že *„ústne pojednávanie v predmetnej veci nepovažuje za účelné, ani hospodárne“*, a preto *„súhlasí s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania“*.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania,

pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, vyjadrením okresného súdu, stanoviskom sťažovateľa a prehľadom úkonov uskutočnených súdom v napadnutom konaní dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia procesných úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

8. Z prehľadu úkonov, ktorý predložil okresný súd, vyplýva nasledujúci priebeh napadnutého konania:

Dňa 27. decembra 2012 bola okresnému súdu doručená žaloba, ktorou sa sťažovateľ domáhal od žalovaného uhradenia sumy 6 500 € s príslušenstvom z titulu pôžičky.

Dňa 31. decembra 2012 okresný súd vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 25. januára 2013 okresný súd vydal platobný rozkaz, ktorý sa nepodarilo doručiť žalovanému, preto okresný súd 21. februára 2013 požiadal Mestskú políciu v Humennom o súčinnosť pri doručovaní tejto zásielky.

Dňa 21. marca 2013 žalovaný podal proti platobnému rozkazu odpor.

Dňa 25. apríla 2013 bol odpor doručený na vyjadrenie právneho zástupcovi žalobcu, ktorý sa vyjadril 7. mája 2013 a zároveň navrhol nariadiť znalecké dokazovanie.

Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 11. júna 2013, bolo odročené na neurčito z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania.

Dňa 16. septembra 2013 okresný súd uznesením nariadil znalecké dokazovanie a vypracovaním posudku poveril Ústav kriminalistiky a kriminológie, s. r. o., Bernolákovo.

Dňa 15. októbra 2013 Ústav kriminalistiky a kriminológie, s. r. o., Bernolákovo oznámil súdu, že nemôže vypracovať posudok, lebo nie je zapísaný v odvetví písmostnalectva.

Dňa 13. januára 2014 okresný súd uznesením zmenil pôvodné uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania tak, že vypracovaním posudku poveril [REDAKOVANÉ], ale vzhľadom na jej enormnú pracovnú zaťaženosť, ktorú oznámila súdu podaním z 25. februára 2014, okresný súd 7. apríla 2014 uznesením znova zmenil osobu znalca a vypracovaním znaleckého posudku poveril Kriminalistický a expertízny ústav Policajného zboru Slovenskej republiky.

Vzhľadom na oznámenie Kriminelistického a expertízneho ústavu Policajného zboru Slovenskej republiky z 23. júna 2014, že kvôli enormnej zaťažnosti expertov je lehota na vypracovanie znaleckého posudku 10 mesiacov od predloženia materiálov vhodných na skúmanie, okresný súd uznesením z 2. júla 2014 opäť zmenil osobu znalca a vypracovaním znaleckého posudku poveril [REDAKOVANÉ].

O námietke zaujatosti povereného znalca, podanej 21. júla 2014 žalobcom, rozhodol okresný súd 6. októbra 2014 uznesením tak, že znalec [REDAKOVANÉ] nie je vylúčený z úkonov znaleckého dokazovania vo veci.

Dňa 12. decembra 2014 okresný súd vyzval žalovaného, aby predložil porovnávací materiál potrebný pre vypracovanie znaleckého posudku. Žalovaný výzve súdu vyhovel 23. januára 2015.

Dňa 16. februára 2015 okresný súd zaslal podklady znalcovi.

Dňa 28. mája 2015 okresný súd urgoval znalca na predloženie znaleckého posudku.

Podaniami doručenými 5. a 15. júna 2015, 1. a 6. júla 2015 a 5. augusta 2015 súdny znalec oznamoval okresnému súdu, že žalovaný neposkytuje potrebnú súčinnosť, a preto posudok nemôže vypracovať.

Dňa 28. septembra 2015 bol okresnému súdu doručený vypracovaný znalecký posudok.

Dňa 16. októbra 2015 okresný súd vyzval znalca na špecifikáciu úkonov potrebných k rozhodnutiu o priznaní jeho odmeny. Znalec výzve súdu vyhovel 27. októbra 2015.

Dňa 20. novembra 2015 okresný súd uskutočnil pojednávanie bez prítomnosti žalobcu, žalovaného a právneho zástupcu žalovaného, ktorí svoju neúčast' ospravedlnili podaním doručeným súdu 19. novembra 2015. Na pojednávaní bol prítomný právny zástupca žalobcu, ktorý uviedol, že trvá na výsluchu znalca, vzhľadom na to bolo pojednávanie odročené na 7. január 2016.

Pojednávanie, ktoré okresný súd uskutočnil 7. januára 2016 a na ktoré sa nedostavil žalovaný, bolo odročené na 5. február 2016.

Dňa 27. januára 2016 okresný súd uznesením rozhodol o priznaní odmeny znalcovi.

Pojednávanie, ktoré sa malo konať 5. februára 2016, sudca odročil na 11. marec 2016 vzhľadom na ospravedlnenie znalca a právneho zástupcu žalovaného.

Vzhľadom na oznámenie právneho zástupcu žalobcu, ako aj znalca, že určený termín 11. marca 2016 im vzhľadom na kolidujúce pojednávania nevyhovuje, súd zmenil termín pojednávania na 1. apríl 2016.

Dňa 1. apríla 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 13. máj 2016.

Dňa 8. apríla 2016 okresný súd požiadal peňažný ústav o súčinnosť.

Dňa 5. mája 2016 žalobca vzniesol námietku zaujatosti voči konajúcemu sudcovi, vzhľadom na to okresný súd zrušil termín pojednávania a 18. mája 2016 predložil spis spolu s vyjadrením zákonného sudcu krajskému súdu na rozhodnutie.

Krajský súd uznesením sp. zn. 12 NcC 7/2016 z 18. mája 2016 rozhodol, že sudca JUDr. Vladimír Donič nie je vylúčený z pojednávania a rozhodovania danej veci, a 14. júna 2016 spis vrátil okresnému súdu.

Dňa 13. októbra 2016 okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré bolo odročené na 29. november 2016, zo zdravotných dôvodov právneho zástupcu žalovaného sa však neuskutočnilo a bolo odročené na neurčito.

Dňa 16. novembra 2016 okresný súd znova požiadal peňažný ústav o súčinnosť, v odpovedi z 28. decembra 2016 však neoznámil požadované skutočnosti.

Dňa 4. mája 2017 okresný súd uznesením uložil znalcovi, aby doplnil znalecký posudok, zároveň toho istého dňa okresný súd opakovane požiadal peňažný ústav o súčinnosť.

Dňa 23. mája 2017 znalec oznámil okresnému súdu, že pre vypracovanie doplnku k znaleckému posudku bude potrebovať ďalšie ukážky podpisov žalovaného.

Dňa 11. septembra 2017 okresný súd urgoval odpoveď peňažného ústavu.

Dňa 7. februára 2018 okresný súd zaslal spis znalcovi na vypracovanie doplnenia znaleckého posudku.

Dňa 20. februára 2018 znalec vrátil okresnému súdu spis bez vypracovania doplnku k posudku.

Dňa 19. apríla 2018 okresný súd oznámil znalcovi, aby si od žalovaného vyžiadal listiny potrebné pre vypracovanie doplnku, vzhľadom na to, že strany sporu boli poučené, aby mu poskytli potrebnú súčinnosť.

Dňa 14. júna 2018 bol spis opätovne zaslaný znalcovi.

Dňa 6. júla 2018 znalec opakovane vrátil spis bez doplnku k znaleckému posudku.

Dňa 19. júla 2018 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalovaného, aby doručil súdu písomnosti s podpismi žalovaného pre účely doplnenia znaleckého posudku.

Dňa 13. septembra 2018 súd opätovne zaslal spis znalcovi.

Dňa 25. októbra 2018 znalec vrátil spis bez doplnku k znaleckému posudku.

Dňa 31. októbra 2018 okresný súd znova vyzval právneho zástupcu žalovaného, aby doručil písomnosti s podpismi žalovaného.

Dňa 7. decembra 2018 okresný súd nariadil pojednávanie na 15. január 2019, na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol, a 11. februára 2019 súd vydal doplniaci rozsudok.

Podľa oznámenia informačnej kancelárie okresného súdu rozsudok dosiaľ nenadobudol právoplatnosť, pretože žalobca podal 6. marca 2019 odvolanie a spis sa od 21. októbra 2019 nachádza na krajskom súde. Podľa oznámenia informačnej kancelárie krajského súdu je odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 23 Co 122/2019 a zatiaľ nebolo v predmetnej veci rozhodnuté.

IV.

Právomoc ústavného súdu a východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže

prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

12. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 12/2013.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, ktorá je plne aplikovateľná i po zmene právnej úpravy, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

15. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (podľa § 6 mal súd v konaní postupovať v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná; § 100 ods. 1 súdu prikazoval, že len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá). Podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je táto povinnosť súdu *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

V.

Závery ústavného súdu týkajúce sa otázky porušenia práv sťažovateľa

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

18. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci ústavný súd dospel k záveru, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Z hľadiska skutkovej zložitosti veci ústavný súd prihliadol na tú skutočnosť, že v predmetnom konaní bolo pre rozhodnutie o merite veci nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie, čo mohlo čiastočne prispieť k predĺženiu konania.

19. Pri hodnotení priebehu napadnutého konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Okresný súd vo svojom vyjadrení síce poukázal na to, že jedno pojednávanie bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu žalobcu, v kontexte celého konania to však nie je skutočnosť, ktorá by mala vplyv na neprimeranú dĺžku napadnutého konania.

20. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, vychádzal pritom zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy

v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

20.1 Ústavný súd sa podrobne oboznámil s celým priebehom napadnutého konania a zistil, že sa pred okresným súdom začalo 27. decembra 2012 podaním žaloby sťažovateľa. Dňa 15. januára 2019 okresný súd vo veci meritórne rozhodol, ale sťažovateľ napadol rozsudok odvolaním, o ktorom krajský súd dosiaľ nerozhodol. Napadnuté konanie tak nie je v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené. Z celkovej dĺžky napadnutého konania, ktoré pred okresným súdom trvalo vyše 6 rokov, je zrejmé, že okresný súd v ňom nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal.

20.2 Ústavný súd vychádzal z prehľadu procesných úkonov (pozri bod 8 nálezu) a dospel k záveru, že v priebehu napadnutého konania možno identifikovať viacero období nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu. Za obdobie neefektívnej činnosti možno považovať počiatočné štádium konania, keď okresný súd pojednávanie konané 11. júna 2013 odročil z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania, ale uznesenie vydal až 16. septembra 2013 a vypracovaním posudku poveril inštitúciu nezapísanú v zozname znalcov pre daný odbor znaleckej činnosti. Následne celý proces ustanovovania osoby znalca trval vyše jeden rok, a až 16. februára 2015 okresný súd zaslal znalcovi podklady potrebné pre vypracovanie posudku. Argumentácia okresného súdu, že v záujme zabezpečenia rýchlosti konania dvakrát zmenil uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania, je neakceptovateľná, pretože súd mohol pred ustanovením osoby znalca preveriť jeho časové možnosti vypracovania posudku a až následne rozhodnúť o nariadení znaleckého dokazovania. Ďalšie obdobia nečinnosti v trvaní spolu takmer 10 mesiacov ústavný súd identifikoval od 14. júna 2016 do 13. októbra 2016 a následne od 29. novembra 2016 do 4. mája 2017. Za neefektívnu možno považovať aj činnosť súdu v súvislosti s vypracovaním doplnku k znaleckému posudku, keď súd opakovane (celkom trikrát, pozn.) zaslal znalcovi spis bez potrebných podkladov a napokon rozhodol aj bez tohto doplnenia.

20.3 Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná. Je zrejmé, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej

neistoty sťažovateľa, a preto nie je zlučiteľný s jeho základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

21. Vychádzajúc z argumentácie uvedenej v bode 18 až 20, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu vedenom pod sp. zn. 15 C 12/2013 došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

22. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

23. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Okresný súd už síce v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní meritórne rozhodol, ale pre prípad vrátenia veci krajským súdom na ďalšie konanie, prípadne v súvislosti s úkonmi okresného súdu po skončení odvolacieho konania, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti vyhovel (bod 2 výroku tohto nálezu).

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

25. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva

a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

26. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

27. Sťažovateľ sa domáhal priznania finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €. Svoj návrh odôvodnil predovšetkým skutočnosťou, že k priesťahom došlo opakovane a aj napriek tomu, že súd dvakrát uznal jeho sťažnosti na priesťahy za dôvodné, nekonal v jeho veci plynulo. Zároveň sťažovateľ zdôraznil, že *„je osobou staršou a stres zo súdneho konania mu zle vplýva na zdravie“*.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľom nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

29. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti danej veci (predovšetkým skutkovú zložitosť veci, ďalej skutočnosť, že okresný súd meritórne rozhodol krátko po podaní ústavnej sťažnosti, ale prihliadnuc aj na neefektívny postup okresného súdu), ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VII. Trovy konania

30. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

31. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok roku 2017, ktorá bola podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky v sume 921 €, resp. za I. polrok roku 2018, ktorá bola podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky v sume 980 €.

32. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 (vyjadrenie z 11. novembra 2019) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) právnenému zástupcovi sťažovateľa, a to advokátskej kancelárii Weis & Partners s. r. o., Ivánska cesta 30/B, Bratislava. Odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby je 1/6 z výpočtového základu, čo v zmysle citovaných ustanovení vyhlášky predstavuje za úkon vykonaný v roku 2018 sumu 153,50 € a režijný paušál sumu 9,21 € a za úkon vykonaný v roku 2019 sumu 163,33 € a režijný paušál sumu 9,80 €. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 (2 x 153,50 € + 163,33 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 € + 9,80 €) predstavuje spolu s 20 % daňou z pridanej hodnoty sumu 598,26 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

33. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa advokátskej kancelárie Weis & Partners s. r. o., Ivanská cesta 30/B, Bratislava, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu